

ABORDAREA INTERDISCIPLINARĂ A ȘTIINȚELOR UMANISTE

Paula-Simona VASILE¹

enya_p28@yahoo.com

ABSTRACT: Traditionally, the content of school subjects has been designed with a strong independence of disciplines to each other, each separate discipline to be independent. Thus, knowledge that students are most often accumulate a collection of isolated elements, resulting in a static world knowledge. These issues are at odds with the large variety of connections and interactions between phenomena and their dynamic nature.

The interdisciplinary approach assumes that no discipline in education is not a closed area, but can establish links between disciplines. Success in educational activity is only possible if students can correlate information from interdisciplinary lessons.

Modern education, formative presupposes the existence of teaching – learning interdisciplinary as a prerequisite. Linking knowledge acquired from different disciplines contribute to the formation and development of flexible thinking, the ability to apply them in practice.

The link between disciplines can be achieved at the level of content, aims, but also creates an environment for every student to express themselves freely, to work effectively in a team or individually.

KEYWORDS: art subjects, cross linked, modern education, interdisciplinary.

Cunoașterea umană se află astăzi într-un proces continuu de diferențiere, apărând noi discipline care se adaugă celor deja existente. Fiecare disciplină constituită militează pentru propria consacrare nu numai în plan științific, dar și în planurile de învățământ. Și pentru că școala nu poate rămâne în urma dezvoltării cunoașterii, adaugă noi discipline în planurile de învățământ. Această activitate atinge la un moment dat un prag de saturare, dată fiind dimensiunea limitată a planului de instruire și a receptivității informaționale a elevilor. Ca atare apar unele consecințe negative:

¹ Profesor la Liceul Tehnologic de Marină, Galați.

proliferarea activităților școlare, aglomerarea de cerințe, accentuarea predării în dauna învățării, apariția redundanței informaționale.

În asemenea condiții, în învățământ, tendinței de diferențiere încearcă să i se opună tendința de integrare. „Explozia informațională” conduce nu numai la creșterea cantitativă a cunoștințelor, ci și la esențializare, la integrare.

Planul cadru pentru învățământul preuniversitar din țara noastră caută o soluție pentru această problemă. Deși nu este o rezolvare ideală, modul de organizare a disciplinelor de învățământ încearcă să sugereze intenția de a găsi soluții pentru integrarea cunoștințelor. Astfel, obiectele de învățământ sunt grupate pe arii curriculare, șapte la număr și anume: Limbă și comunicare, Matematică, Om și societate, Arte, Educație fizică și sport, tehnologie, Consiliere și orientare. Aria curriculară reprezintă un grupaj de discipline care au în comun anumite obiective de formare. Între cele șapte serii curriculare există un echilibru dinamic. Raportul între ariile curriculare se modifică în funcție de vârsta elevilor și de specificul vârstelor curriculare.

O asemenea organizare a conținuturilor școlare/preșcolare, prin integrarea conținuturilor, cu toate avantajele sale, și-a dovedit propriile dificultăți și limite:

- Imposibilitatea aprofundării de către elevi a cunoașterii specializate;
- Dificultatea pregătirii cadrelor didactice care să predea obiecte integrate de învățământ;
- Lipsa de tradiție pedagogică a integrării;
- Opoziția latentă sau activă a educatorilor față de tendințele integratoare.

Această raportare are deja o tradiție, de aceea, dezbaterile și analiza pedagogică se mențin încă în actualitate. Această tendință preocupă sistemele de învățământ de pretutindeni.

În mod tradițional, conținutul disciplinelor școlare a fost conceput cu o accentuată independență a unor discipline față de altele, adică fiecare disciplină de învățământ să fie de sine stătătoare. Astfel, cunoștințele pe care elevii le acumulează reprezintă cel mai adesea un ansamblu de elemente izolate, ducând la o cunoaștere statică a lumii. Aceste aspecte sunt în contradicție cu varietatea mare a legăturilor și interacțiunilor dintre fenomene și cu caracterul dinamic al acestora.

Abordarea interdisciplinară pornește de la ideea că nicio disciplină de învățământ nu constituie un domeniu închis, ci se pot stabili legături

între discipline. Succesul în activitatea educațională este posibilă numai dacă elevii pot să coreleze interdisciplinar informațiile obținute din lecții.

Pentru realizarea unei bune interdisciplinarități se impun câteva exigențe:

- profesorul să aibă o temeinică cultură generală;
- profesorul să cunoască bine metodologia obiectului sau de specialitate, dar și a celorlalte obiecte din aria curriculară;
- elevii să fie conștientizați de existența interdisciplinarității obiectelor de învățământ;
- realizarea unor programe care să includă teme cu caracter interdisciplinar.

În condițiile actuale, în care profesorii trebuie să creeze programe, realizând C.D.S., interdisciplinaritatea în cadrul unei arii curriculare poate constitui un punct de plecare. Având în vedere cele arătate mai sus, considerăm că interdisciplinaritatea constituie un principiu ce trebuie aplicat, o modalitate de gândire și acțiune, ce decurge din evoluția științei și a vieții economico-sociale.

Interdisciplinaritatea este o modalitate de acțiune și gândire, dintre obiectele și fenomenele lumii reale, și se impune în învățământ pentru realizarea sarcinilor ce-i revin în pregătirea copilului pentru integrarea cu succes în activitatea școlară și societate. Interdisciplinaritatea în contextul educației devine un concept cheie, cu ajutorul căruia profesorul poate realiza un demers educativ centrat pe nevoile elevului, posibilitățile și ritmurile lui de învățare, pe rolurile și demersurile celui ce învață.

Din ce în ce mai mulți profesori sunt preocupați de o abordare multidisciplinară și interdisciplinară a curriculum-ului. Potrivit lui C. Cucuș, interdisciplinaritatea este o „modalitate de organizare a conținuturilor învățării, cu implicații asupra întregii strategii de proiectare a curriculum-ului, care oferă o imagine unitară asupra fenomenelor și proceselor studiate în cadrul diferitelor discipline de învățământ și care facilitează contextualizarea și aplicarea cunoștințelor școlare, în diferite situații de viață”.

Multidisciplinaritatea are în vedere abordarea unei teme sau probleme din perspectiva mai multor discipline. De exemplu, un tablou de Nicolae Grigorescu poate fi discutat nu numai din perspectiva istorie artei, ci și a istoriei României sau a istoriei religiilor. Învățarea care are în centrul său o abordare transdisciplinară depășește limitele disciplinelor școlare, fiind

totodată legată de mai multe discipline școlare. Este o învățare autentică, propune noi perspective și este preocupată de chestiuni de interes pentru societatea actuală. Educația transdisciplinară sau transcurriculară este potrivită unor trepte superioare de școlarizare, cum ar fi liceul.

O astfel de abordare este orientată spre viață și spre rezolvarea de probleme, fiind atrăgătoare din punctul de vedere al copiilor. Ea răspunde principiilor didactice privitoare la însușirea conștientă și activă a cunoștințelor, la educația prin acțiune, principiul integrării teoriei cu practica, principiul stimulării și dezvoltării motivației pentru învățare, principiul intuiției, principiul sistematizării și continuității sau principiul respectării particularităților de vârstă.

În învățământul preuniversitar (G. Văideanu, 1988, pag. 250–252) se pot identifica trei direcții ale interdisciplinarității:

- la nivel de autori de planuri, programe, manuale școlare, teste sau fișe de evaluare;
- puncte de intrare accesibile profesorilor în cadrul proceselor de predare – evaluare;
- prin intermediul activităților extracurriculare sau extrașcolare.

La nivelul activităților de predare – învățare se pot căuta teme comune pentru diferite obiecte de studiu care pot determina realizarea unor obiective de nivel înalt cum ar fi: rezolvarea de probleme, însușirea unor metode de învățare eficiente etc.

În procesul de învățământ se regăsesc demersuri interdisciplinare la nivelul corelațiilor minimale obligatorii, sugerate de planul de învățământ sau de programele disciplinelor de învățământ.

Învățământul modern, formativ, presupune existența predării – învățării interdisciplinare ca o condiție obligatorie. Corelarea cunoștințelor dobândite de elevi la diferite discipline contribuie la formarea și dezvoltarea flexibilității gândirii, a capacității de aplicare a acestora în practică.

Legătura dintre discipline se poate realiza la nivelul conținuturilor, obiectivelor, dar se creează și un mediu propice pentru ca fiecare elev să se exprime liber, să lucreze eficient individual sau în echipă.

Dintre avantajele interdisciplinarității se pot aminti:

- clarifică mai bine și cu mai multă ușurință o anumită temă;
- elevul dobândește informații despre procese, fenomene care vor fi aprofundate pe parcursul anilor școlari viitori;
- permite aplicarea cunoștințelor teoretice în domenii diferite.

Nicio disciplină de învățământ nu constituie un domeniu închis, între discipline se pot stabili legături, unele destul de strânse. Integrarea *interdisciplinară* (prefixul *inter* înseamnă „între”) reprezintă o formă de cooperare între discipline diferite privind un anumit proces, fenomen a cărui complexitate poate fi explicată, demonstrată, rezolvată numai prin acțiunea convergentă a mai multor puncte de vedere.

Deși interdisciplinaritatea este un principiu care derivă din cercetarea științifică, se pot identifica unele modalități de implementare a acesteia și la nivelul curriculum-ului școlar. Acestea se pot realiza atât la nivelul macroeducațional (cel al proiectării și elaborării curriculum-ului: planuri, programe, manuale școlare), cât și la nivelul microeducațional (cel al activităților de predare-învățare-evaluare, desfășurate într-un cadru formal sau nonformal).

Un conținut școlar proiectat, elaborat și utilizat în manieră interdisciplinară corespunde mult mai bine realității prezentate, conducând la o înțelegere cât mai bună și unitară din partea elevilor.

Promovarea interdisciplinarității constituie un element definitoriu al progresului cunoașterii. În lucrarea „Programe de învățământ și educație permanentă” autorul L.D. Hainault aprecia că: „Se acordă mai multă importanță omului care merge decât drumului pe care îl urmează. Astăzi disciplinele sunt invadate de un gigantism care le înăbușă, le abate de la rolul lor simplificator și le închide în impasul hiperspecializării. Inconveniențele tot mai evidente ale compartimentării, necesitatea din ce în ce mai manifestă a unor perspective globale și contestarea unui devotament față de obiect care face ca omul să fie uitat, au dus treptat la conceperea și la promovarea a ceea ce s-a numit interdisciplinaritate”.

Problema interdisciplinarității a preocupat filisofii și pedagogii încă din cele mai vechi timpuri: sofiștii greci, Plinius, Comenius și Leibnitz, iar la noi Spiru Haret, Iosif Gabrea, G. Găvănescu și, dintre numeroșii pedagogici ai perioadei contemporane amintim pe G. Văideanu. În opinia acestuia, întredisciplinaritatea „implică un anumit grad de integrare între diferitele domenii ale cunoașterii și între diferite abordări, ca și utilizarea unui limbaj comun permițând schimburi de ordin conceptual și metodologic”.

Interdisciplinaritatea este o formă de cooperare între discipline științifice diferite, care se realizează în principal respectând logica științelor respective, adaptate particularităților legii didactice și-l ajută pe elev în formarea unei imagini unitare a realității, îi dezvoltă o gândire integratoare.

Interdisciplinaritatea se impune ca o exigență a lumii contemporane supusă schimbărilor, acumulărilor cognitive în diferite domenii ale cunoașterii. În perioada contemporană reforma conținuturilor învățământului românesc a creat cadrul unor transformări la nivelul curriculumului, între care se distinge perspectiva interdisciplinară. Aceasta se referă și la transferul metodelor dintr-o disciplină într-alta, transfer cu grade diferite de implicare sau finalizare.

Interdisciplinaritatea reprezintă o modalitate de organizare a conținuturilor învățării, cu implicații asupra întregii strategii de proiectare a curriculumului, care oferă o imagine unitară asupra fenomenelor și proceselor studiate în cadrul diferitelor discipline de învățământ și care facilitează contextualizarea și aplicarea cunoștințelor dobândite.

În procesul de învățământ se regăsesc demersuri interdisciplinare la nivelul corelațiilor minimale obligatorii, sugerate chiar de planul de învățământ sau de programele disciplinelor sau ariilor curriculare. În înfăptuirea unui învățământ modern, formativ, considerăm predarea – învățarea interdisciplinară o condiție importantă. Corelarea cunoștințelor de la diferitele obiecte de învățământ contribuie substanțial la realizarea educației elevilor, la formarea și dezvoltarea flexibilității gândirii, a capacității lor de a aplica cunoștințele în practică; corelarea cunoștințelor fixează și sistematizează mai bine cunoștințele, o disciplină o ajută pe cealaltă să fie mai bine însușită.

Legătura dintre discipline se poate realiza la nivelul conținuturilor, obiectivelor și creează un mediu propice pentru ca fiecare elev să se exprime liber, să-și dea frâu liber sentimentelor, să lucreze în echipă sau individual.

Interdisciplinaritatea este „o formă de cooperare între discipline diferite cu privire la o problemă, a cărei complexitate nu poate fi surprinsă decât printr-o convergență și o combinare prudentă a mai multor puncte de vedere.” (Cucoș Constantin „Pedagogie”).

Predarea și învățarea unei discipline au dezavantajul că folosesc perceperea secvențială și insulară a realității unice făcând-o artificială. Din acest motiv este necesară realizarea unor conexiuni între anumite discipline școlare pentru o percepere unitară și coerentă a fenomenologiei existențiale.

Intervenția profesorului determină corelații obligatorii prevăzute de programele școlare și impuse de logica noilor cunoștințe, fapt ce duce la interdisciplinaritate.

La nivel de reflecție și de elaborare curriculară profesorii de discipline diferite trebuie să realizeze planificări și proiecte de activitate didactică în comun, în raport cu unele criterii și principii pedagogice asumate de către toți. Mai există dificultăți în lipsa competențelor de colaborare, de cooperare și de lucru în echipă.

Un conținut școlar structurat în chip interdisciplinar este mai adecvat realității descrise și asigură o percepere unitară și coerentă fenomenelor. Astfel avantajele interdisciplinarității sunt multiple:

- Permite elevului să acumuleze informații despre obiecte, procese, fenomene care vor fi aprofundate în anii următori ai școlarității;
- Clarifică mai bine o temă făcând apel la mai multe discipline;
- Creează ocazii de a corela limbajele disciplinelor școlare;
- Permite aplicare cunoștințelor în diferite domenii;
- Constituie o abordare economică din punct de vedere al raportului dintre cantitatea de cunoștințe și volumul de învățare.

Predarea interdisciplinară pune accentul simultan pe aspectele multiple ale dezvoltării copilului: intelectuală, emoțională, socială, fizică și estetică. Interdisciplinaritatea asigură formarea sistematică și progresivă a unei culturi comunicative necesare elevului în învățare, pentru interrelaționarea cu semenii, pentru parcurgerea cu succes a treptelor următoare în învățare, pentru învățarea permanentă.

Bibliografie:

- [1] Cerghit, I., *Metode de învățământ*, Editura Didactică și Pedagogică, București 1998.
- [2] Cucuș, Constantin, *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași, 1996;
- [3] Ionescu, Miron; Radu, Ioan, *Didactica modernă*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001;
- [4] Pălășan, Toader; Crocan, Daniel Ovidiu; Huțanu, Elena, *Interdisciplinaritate și integrare – o nouă abordare a științelor în învățământul preuniversitar*, în Revista Formarea continuă a CNFP din învățământul preuniversitar, București, 2003.